

वीतराग स्तोत्र

प्रथम प्रकाश

यः परात्मा परं ज्योतिः; परमः परमेष्ठिनाम्; आदित्यवर्षा तमसः परस्तादामनन्ति यम्.	१
सर्वे येनोदमूल्यन्त, समूला, क्लेशपादपाः; मूर्ध्ना यस्मै नमस्यन्ति, सुरासुरनरेश्वरा.	२
प्रावर्तन्त यतो विद्याः, पुरुषार्थप्रसाधिकः; यस्य ज्ञानं भवद्भ्रावि-भूतभावावभासकृत्.	३
यस्मिन्विज्ञानमानन्दं, ब्रह्मचैकात्मतां गतम्; स श्रद्धेयः सद्य ध्येयः; प्रपद्ये शरणां य तम्.	४
तेन स्यांनाथवाँ स्तस्मै, स्पृहयेयं समाहितः; ततः कृतार्थो भूयासं, भवेयं तस्य किङ्करः.	५
तत्र स्तोत्रेण कुर्याय, पवित्रां स्वां सरस्वतीम्; छन्देति भवकान्तारे, जन्मिनां जन्मनः इलम्.	६
क्वाहं पशोरपि पशु-वीतरागस्तवः क्व यः; उत्तितीर्षुररण्यानीं, पद्भ्यां पङ्गुरिवास्म्यतः.	७
तथापि श्रद्धामुग्धोऽहं, नोपालम्ब्यस्मलन्नपि; विशुद्धमलापि वाग्वृत्तिः, श्रद्धघानस्य शोभते.	८
श्रीडेभ्यन्द्रप्रभवाद्दीतरागस्तवादितः कुमारपालभूपालः, प्राप्नोतु इलभीप्सितम्.	९

द्वितीय प्रकाश.

प्रियङ्गुस्फटिकस्वर्षा-पद्मरागाञ्जनप्रभः; प्रभो! तवाधौतशुचिः, कायः कमिव नाक्षिपेत्.	१
मन्दारदामवन्नित्य-मवासितसुगन्धिनि; तवाङ्गे भृङ्गतां यान्ति, नेत्राणि सुरयोषिताम्.	२
दिव्यामृतरसास्वाद-पोषप्रतिहता धव; समाविशन्ति ते नाथ!, नाङ्गे रोगोरगत्रजाः.	३
त्वय्यादर्शतलालीन-प्रतिभाप्रतिरूपके; क्षरत्स्वेदविलीनत्व-कथाऽपि वपुषः कुतः?.	४
न केवलं रागमुक्तं, वीतराग! मनस्तव; वपुःस्थितं रक्तमपि, क्षीरधारासडोदरम्.	५
जगद्विलक्षणं किं वा, तवान्यद्वक्तुमीशभडे?; यद्विस्रमभीभत्सं, शुभ्रं मांसमपि प्रभो!.	६
जलस्थलसमुद्भूताः, संत्यज्य सुमनः सजः; तव निःश्वाससौरभ्य-मनुयान्ति मधुव्रताः.	७
लोकोत्तरयमत्कारकरी तव भवस्थितिः; यतो नाहारनीहारौ, गोयरश्वभयक्षुषाम्.	८

तृतीय प्रकाश

सर्वात्मिमुप्यतो नाथ!, तीर्थकृन्नामकर्मजात्; सर्वथा सम्भुजीनस्त्वमानन्दयसि यत्प्रजाः.	१
यद्योजनप्रमाणोऽपि, धर्मदेशनसद्मनि, संभान्ति कोटिशस्तिर्यग्नृदेवाः सपरिच्छेदाः.	२
तेषामेव स्वस्वभाषा-परिष्णाममनोहरम्;	

अप्येकत्रुपं वयनं, यत्ते धर्मावभोधकृत.	3
साग्नेऽपि योजनशते पूर्वोत्पन्ना गद्यम्बुदाः, यदग्जसा विलीयन्ते, त्वद्विहारानिलोर्मिभिः.	4
नाविर्भवन्ति यद्भूमौ, मूषकाः शलभाः शुकाः; क्षणेन क्षितिपक्षिप्ता, अनीतय एवेतयः.	5
स्त्रीक्षेत्रपद्राद्विभवो, यद्वैराग्निः प्रशाम्यति; त्वत्कृपापुष्करावर्त-वर्षादिव लुवस्तले.	6
त्वत्प्रभावे लुवि ब्राम्यत्यशिवोऽच्छेदडिडिभे; सम्भवन्ति न यन्नाथ!, मारयो लुवनारयः.	7
कामवर्षिणि लोकाणां, त्वयि विश्वैकवत्सले अतिवृष्टिरवृष्टिर्वा, भवेद्यन्नोपतापकृत्.	8
स्वराष्ट्रपरराष्ट्रेभ्यो, यत्क्षुद्रोपद्रवा द्रुतम्; विद्रवन्ति त्वत्प्रभावात्, सिंहानाद्यादिव द्विपाः.	9
यत्क्षीयते य दृर्भिक्षं, क्षितौ विहरति त्वयि; सर्वाद्विभुतप्रभावाद्ये, जङ्गमे कल्पपादपे.	10
यन्मूर्ध्नः पश्चिमे भागे, शितमार्तण्डमण्डलम्; मा भूद्वपुर्दुरालोकमितीवोत्पिण्डितं महः.	11
स ओष योगसाम्राज्यमहिमा विश्वविश्रुतः; कर्मक्षयोत्यो भगवन् कस्य नाश्चर्यकारणम्?.	12
अनन्तकालप्रथित-मनन्तमपि सर्वथा; त्वत्तो नान्यः कर्मकक्षमुन्मूलयति मूलतः.	13
तथोपाये प्रवृत्तस्त्वं, क्रियासमभिहारतः; यथानिश्चिन्नुपेयस्य, परां श्रियमशिश्रियः.	14
मैत्री पवित्रपात्राय, मुदितामोदशादिने; कृपोपेक्षाप्रतीक्षाय, तुभ्यं योगात्मने नमः.	15
यतुर्थ प्रकाशः	
मिथ्यादृशां युगान्तार्कः, सुदृशाममृताञ्जनम्; तिलकं तीर्थकृलक्ष्म्याः, पुरश्चकं तवैधते.	1
ओकोऽयमेव जगति, स्वाभीत्याप्यातुमुच्छ्रिता, उच्यैरिन्द्रध्वजव्याजतर्जनी जंभविद्विषा.	2
यत्र पादौ पदं धत्तस्तव तत्र सुरासुराः; किरन्तिपङ्कजव्याजश्चिद्यं पङ्कजवासिनीम्.	3
दानशीलतपोभाव-भेदाद्धर्मं यतुर्विधम्; मन्ये युगपदाप्यातुं, यतुर्वक्रोऽभवद्भवान्.	4
त्वयि दोषत्रयात् त्रातुं, प्रवृत्ते लुवनत्रयीम्; प्राकारत्रितयं यकुस्त्रयोऽपि त्रिदिवौकसः.	5
अधोमुखाः कष्टकाः स्युर्धात्र्यां विहरतस्तव; भवेयुः सम्भुभीनाः किं, तामसास्तिगमरोशिषः?.	6
केशरोमनभ्रमश्रू, तवावस्थितमित्ययम्; आह्योऽपियोगमहिमा, नाप्तस्तीर्थं करैःपरैः.	7
शब्दत्रुपरसस्पर्श-गन्धाप्याः पञ्च गोचराः, भजन्ति प्रातिकूल्यं न, त्वदग्ने तार्किका एव.	8
त्वत्पादावृतवः सर्वे, युगपत्पर्युपासते;	

आकालकृतकन्दर्प-साहायकत्वयादिव.	८
सुगन्ध्युदकवर्षेण, दिव्यपुष्पोत्करेण य!;	
त्वावित्त्वत्पादसंस्पर्शा, पूज्यन्ति त्भुवं सुराः.	१०
जगत्प्रतीक्ष्य त्वां यान्ति, पक्षिणोऽपि प्रदक्षिणाम्;	
का गतिर्भूतां तेषां, त्वयि ये वामवृत्तयः?.	११
पञ्चेन्द्रियाणां द्यौःशील्यं, क्व भवेद्भ्रमवदन्तिके;	
अकेन्द्रियोऽपि यन्मुञ्च्यत्यनिलः प्रतिकूलताम्.	१२
मूर्ध्ना नमन्ति तरवस्त्वन्माहात्म्ययमत्कृताः;	
तत्कृतार्थं शिरस्तेषां, व्यर्थं मिथ्यादृशां पुनः.	१३
जघन्यतः कोटिसङ्ख्यास्त्वां सेवन्ते सुरासुराः;	
त्वाग्यसम्भारलभ्येऽर्थे, न मन्दा अप्युदासते.	१४

पंचमप्रकाशः

गायन्निवाविविदृतैर्नृत्यन्निव यत्तैर्दलैः;	
त्वद्गुणैरिव रक्तोऽसौ, मोदते यैत्यपादपः.	१
आयोऽनं सुमनसोऽधस्तात्त्रिक्षिप्तबन्धनाः;	
जानुदघ्नीः सुमनसो, देशनोर्व्यां किरन्ति ते.	२
मालवकैशिकीमुष्य-ग्रामरागपवित्रितः;	
तव द्विव्यो ध्वनिः पीतो, उर्ध्वोऽग्नीवैर्भृगौरपि.	३
तवेन्दुधामधवला, यकास्ति यमरावली;	
उंसाविरिव वक्त्राब्ज-परिचर्यापरायणा.	४
मृगेन्द्रासनमाद्भे, त्वयि तन्वति देशनाम्;	
श्रोतुं मृगास्समायान्ति मृगेन्द्रमिव सेवितुम्.	५
त्मासां ययैः परिवृतो ज्योत्स्नाभिरिव यन्द्रमाः;	
यकोराणामिव दशां, ददासि परमां मुदम्.	६
दुन्दुभिर्विश्वविश्वेश!, पुरो व्योम्नि प्रतिध्वनन्;	
जगत्याप्तेषु ते प्राज्यं, साम्राज्यमिव शंसति.	७
तवोर्ध्वमूर्ध्वं पुण्यर्द्धि-कमस्रह्ययारिणी	
छत्रत्रयी त्रिभुवन-प्रभुत्वप्रौढिशंसिनी.	८
अेतां यमत्कारकरीं, प्रातिहार्यश्रियं तव;	
यित्रीयन्ते न के दृष्ट्वा, नाथ! मिथ्यादृशोऽपि हि?.	९

षष्ठप्रकाशः

लावण्यपुण्यवपुषि, त्वयि नेत्रामृताञ्जने;	
माध्यस्थ्यमपि द्यौःस्थाय, किंपुनर्द्वेषविप्लवः?.	१
तवापि प्रतिपक्षोऽस्ति, सोऽपि कोपाद्विप्लुतः;	
अनया किंवदन्त्यापि, किं श्रवन्ति विवेकिनः?.	२
विपक्षस्ते विरक्तश्चेत्स त्वमेवाथ रागवान्;	
न विपक्षो विपक्षः किं, अद्यतो द्युतिमालिनः?.	३
स्पृहयन्ति त्वद्योगाय, यत्तेऽपि, लवसत्तमाः;	
योगमुद्रादरिद्राणां, परेषां तत्कथैव का?.	४
त्वां प्रपद्यामहे नाथं, त्वां स्तुमस्त्वामुपास्महे;	
त्वत्तो हि न परस्त्राता, किंभ्रुमः? किमु कुर्महे?.	५
स्वयं मलीभसायारैः, प्रतारणपरैः परैः;	
वंश्यते जगदप्येतत्कस्य पूतुर्महे पुरः.	६

नित्यमुक्तान् जगज्जन्म-क्षेमक्षयकृतोद्यमान्; वन्ध्यास्तनन्धयप्रायान्, को देवांश्चेतनः श्रयेत्?.	७
कृतार्था जठरोपस्थ-दुःस्थितैरपि दैवतैः; भवाद्दशाग्निस्नुवते. हाहा! देवास्तिकाः परे.	८
अपुष्पप्रायमुत्प्रेक्ष्य, किञ्चिन्मानं प्रकल्प्य यः; संमान्ति देहे गेहे वा, न गेहे नर्दिनः परे.	९
कामरागस्नेहरागा-वीषत्करनिवारणौ; दृष्टिरागस्तु पापीयान्, दुरुच्छेदः सतामपि.	१०
प्रसन्नमास्यं मध्यस्थे, दृशौलोकम्पृष्टं वयः; धृति प्रीतिपदे भावं, मूढास्त्वय्यध्युदासते.	११
तिष्ठेद्वायुर्द्रवेदद्रि-ज्वलेज्जलमपि क्वयित्; तथापि अस्तौ रागा धैर्नाप्तो भवितुमर्हति.	१२

सप्तमप्रकाशः

धर्मधर्मो विना नाङ्गं, विनाङ्गेन मुपुं कृतः?; मुष्णद्विना न वक्तृत्वं, तच्छास्तारः परे कथम्?.	१
अद्वेष्टस्यजगत्सर्गं, प्रवृत्तिरपि नोचिता; न य प्रयोजनं किञ्चित्स्वातन्त्र्यात् पराज्ञया.	२
कीडया येत्प्रवर्तेत, रागवा-स्यात्कुमारवत्; कृपयाऽथ सृष्टेर्त्तर्हि, सुष्येव सकलं सृष्टेत्.	३
दुःखदौर्गत्यदुर्योनिजन्मादिकलेशविल्वलम्; जन्तुं तु सृष्टतस्तस्य, कृपालोः का कृपालुता?.	४
कर्मपेक्षः स येत्तर्हि, न स्वतन्त्रोऽस्मदादिवत्; कर्मजन्ये य वैचित्र्ये, किमनेन शिष्येऽना?.	५
अथ स्वभावतो वृत्ति-रवितर्क्या महेशितुः; परीक्षकाणां तर्ह्येष, परीक्षाक्षेपडिण्डिमः.	६
सर्वभावेषु कर्तृत्वं ज्ञातृत्वं यदि सम्मतम्; मतं नः सन्ति सर्वज्ञा, मुक्ताः कायभृतोऽपि य.	७
सृष्टिवाद्दकुहेवाकमुन्मुख्येत्यप्रमाणाकम्; त्वच्छासने रमन्ते ते, येषां नाथ! प्रसीदसि.	८

अष्टमप्रकाशः

सत्त्वस्यैकान्तनित्यत्वे, कृतनाशाकृतागमौ; स्यातामेकान्तनाशेऽपि, कृतनाशाकृतागमौ.	१
आत्मन्येकान्तनित्ये स्यात्त लोभः सुषुप्तःभयोः; अेकान्तानित्यरूपेऽपि, न लोभः सुषुप्तःभयोः.	२
पुण्यपापे बन्धमोक्षौ, न नित्यैकान्तदर्शने, पुण्यपापे बन्धमोक्षौ, नानित्यैकान्तदर्शने.	३
कमाकमाभ्यां नित्यानां, युज्यतेऽर्थक्रिया न हि; अेकान्तक्षणिकत्वेऽपि, युज्यतेऽर्थक्रिया न हि.	४
यदा तु नित्यानित्यत्व रूपाता वस्तुनो भवेत्; यथात्थ भगवन्मैव, तदा द्रोषोऽस्ति कश्चन.	५
गुडो हि कङ्कलेतुः स्यान्नागरं पित्तकारणम् द्वयात्मनि न द्रोषोऽस्ति, गुडनागरभेषजे.	६

द्वयं विरुद्धं नैकत्रा-उसत्प्रमाशप्रसिद्धितः विरुद्धवर्णयोगो हि, दृष्टो मेयकवस्तुषु.	७
विज्ञानस्यैकमाकारं, नानाकारकरम्बितम्, ध्वंस्तथागतः प्राज्ञो, नानेकान्तं प्रतिक्षिपेत्.	८
त्रिभुजमेकमनेकं य, त्रुपं प्रामाणिकं वदन्; योगो वैशेषिको वापि, नानेकान्तं प्रतिक्षिपेत्.	९
ध्वंशप्रधानं सत्त्वाद्यैर्विरुद्धैर्गुम्भितं गुणैः; साङ्ख्यः सङ्ख्यावतां मुष्यो, नानेकान्तं प्रतिक्षिपेत्.	१०
विमतिस्सम्भतिर्वापि, यार्वाकस्य न मृग्यते; परलोकात्मभोक्षेषु, यस्य मुद्यति शेमुषी.	११
तेनोत्पादव्ययस्थेभसम्भिन्नं गोरसादिवत्; त्वद्दुपज्ञं कृतधियः, प्रपन्ना वस्तुतस्तु सत्.	१२

नवम प्रकाशः

यत्रात्पेनापि कालेन, त्वद्भक्तैः इलमाप्यते; कलिकालः स ओकोऽस्तु कृतं कृतयुगादितिः.	१
सुषमातो दुःषमायां, कृपा इलवती तव; मेतुतो मरुत्भूमौ हि, श्लाघ्या कल्पतरोः स्थितिः.	२
श्राद्धश्रोता सुधीर्वक्ता, युज्येयातां यद्दीश! तत्, त्वच्छासनस्य साम्राज्य-मेकच्छत्रं कलावपि.	३
युगान्तरेऽपि येन्नाथ! भवन्त्युच्छृंभलाः भलाः; वृथैव तर्हि कुप्यामः कलये वामकेलये.	४
कल्याणसिद्धयै साधीयान्, कलिरेव कषोपलः, विनाग्निं गन्धमहिमा, काकतुण्डस्य नैधते.	५
निशि दीपोऽम्बुधौ द्वीपं, मरौ शाप्ती हिमे शिप्ती; कलौ दुरापः प्राप्तोऽयं, त्वत्पादाब्जश्चकःकः.	६
युगान्तरेऽसु भ्रान्तोऽस्मि, त्वदर्शनवि-नाकृतः नमोऽस्तु कलये यत्र, त्वदर्शनमजायत.	७
अद्दुदोषो दोषहीनात्त्वत्तः कलिरशोभत; विषयुक्तो विषडरात्क्षणीन्द्र एव रत्नतः.	८

दशम प्रकाशः

मत्प्रसन्नेस्त्वत्प्रसादस्त्वत्प्रसादादियं पुनः; धृत्यन्योन्याश्रयं भिन्धि, प्रसीद भगवन्! मयि.	१
निरीक्षितुं त्रुपलक्ष्मीं, सलस्राक्षोऽपि न क्षमः; स्वामिन्! सलस्रज्जलवोऽपि, शक्तो वक्तुं न ते गुणान्.	२
संशयान् नाथ! हरसे, उनुत्तरस्वर्गिणामपि; अतःपरोऽपि किं कोऽपि, गुणः स्तुत्योऽस्ति वस्तुतः?.	३
धदं विरुद्धं श्रद्धतां, कथमश्रद्धधानकः?; आनन्दसुखसक्तिश्च, विरक्तिश्च समं त्वयि.	४
नाथेयं घटयमानापि, दुर्घटा घटतां कथम्?; उपेक्षा सर्वसत्त्वेषु, परमा योपकारिता.	५
द्वयं विरुद्धं भगवंस्तव नान्यस्य कस्यचित्; निर्ग्रन्थता परा या य, या योश्चैश्वर्यवर्तिता.	६
नारका अपि मोहन्ते, यस्य कल्याणपर्वसु;	

पवित्रं तस्य यारित्रं, को वा वर्णयितुं क्षमः? ७
 शमोऽद्भुतोऽद्भुतं रूपं, सर्वात्मसु कृपाद्भुता;
 सर्वाद्भुतनिधीशाय, तुभ्यं भगवते नमः. ८

अेकादश प्रकाशः

निघ्नन्परीषलयमू-मुपसर्गान्प्रतिक्षिपन्;
 प्राप्तोऽसि शमसौहित्यं, महतां कापि वैदृषी. १
 अरक्तो लुक्तवान्मुक्तिमद्विष्टो हतवान्द्विषः;
 अहो! महात्मनां कोऽपि, महिमा लोकदुर्लभः? २
 सर्वथा निर्जिगीषेण, लीतलीतेन यागसः
 त्वया जगत्त्रयं जिग्ये, महतां कापि यातुरी. ३
 दत्तं न किञ्चित्कस्मैयिन्नात्तं किञ्चित्कुतश्चन;
 प्रभुत्वं ते तथाप्येतत्कला कापि विपश्चिताम्. ४
 यद्वेदस्यापि दानेन, सुकृतं नार्जितं परैः;
 उदासीनस्य तन्नाथ!, पादपीठे तवालुठत्. ५
 रागादिषु नृशंसेन, सर्वात्मसु कृपालुना;
 लीमकान्तगुणो नोऽर्थैः, साम्राज्यं साधितं त्वया. ६
 सर्वे सर्वात्मनाऽन्येषु, द्रोषास्त्वयि पुनर्गुणाः;
 स्तुतिस्तवेयं येन्मिथ्या, तत्प्रभाषं सत्सासदः. ७
 महीयसामपि महान्, महनीयो महात्मनाम्;
 अहो! मे स्तुवतः स्वामी, स्तुतेर्गौरवमागमत्. ८

द्वादश प्रकाशः

पट्वभ्यासादरैः पूर्वं, तथा वैराग्यमाहरः;
 यथेह जन्मन्याजन्म, तत्सात्मीत्वावमागमत्. १
 द्रुःखहेतुषु वैराग्यं, न तथा नाथ! निस्तुषम्;
 मोक्षोपायप्रवीणस्य, यथा ते सुखहेतुषु. २
 विवेकशाणै वैराग्य-शस्त्रं शातं त्वया तथा;
 यथा मोक्षेऽपि तत्साक्षादकुण्ठितपराक्रमम्. ३
 यदा मरुत्तरेन्द्रश्रीस्त्वया नाथोपलुभ्यते;
 यत्र तत्र रतिर्नाम, विरक्तत्वं तदापि ते. ४
 नित्यं विरक्तः कामेभ्यो, यदा योगं प्रपद्यसे;
 अलभेभिरिति प्राज्यं, तदा वैराग्यमस्ति ते. ५
 सुभे द्रुःखे भवे मोक्षे, यदौदासीन्यमीशिषे;
 तदावैराग्यमेवेति, कुत्र नासि विरागवान्? ६
 द्रुःखगर्भे मोहगर्भे वैराग्ये निष्ठिताः परे;
 ज्ञानगर्भतु वैराग्यं, त्वय्येकायनतां गतम्. ७
 औदासीन्येऽपि सततं, विश्वविश्वोपकारिणो;
 नमो वैराग्यनिघ्नाय, तायिने परमात्मने. ८

त्रयोदश प्रकाशः

अनाहूतसहायस्त्वं, त्वमकारणवत्सलः;
 अनल्प्यर्थितसाधुस्त्वं, त्वमसम्बन्धबान्धवः. १
 अनक्तस्निग्धमनसममृजोऽज्जलवाङ्मथम्;
 अधौतामलशीलं त्वां, शरण्यं शरणं श्रये. २
 अयण्डवीरवृत्तिना, शमिना शमवर्तिना!;

ત્વયા કામમક્રુટ્યન્ત, કુટિલાઃ કર્મકણ્ટકાઃ.	૩
અભવાય મહેશાયા-ગદાય નરકચ્છિદ્રે;	
અરાજસાય બ્રહ્મણો, કર્મૈચિદ્ભવતે નમઃ.	૪
અનુક્ષિતફલોદગ્રાદનિપાતગરીયસઃ;	
અસઙ્કલ્પિતકલ્પદ્રોસ્ત્વત્તઃ ફલમવાખ્નુયામ્.	૫
અસઙ્ગસ્ય જનેશસ્ય, નિર્ભમસ્ય કૃપાત્મનઃ;	
મધ્યસ્થસ્ય જગત્રાતુરનઙ્કસ્તેઽસ્મિ કિઙ્કરઃ.	૬
અગોપિતે રત્નનિધાવવૃત્તે કલ્પપાદપે;	
અચિન્ત્યે ચિન્તારત્ને ચ, ત્વચ્ચાત્માઽયં મયાર્પિતઃ.	૭
ફલાનુધ્યાનવન્ધ્યોઽહં, ફલમાત્રતનુર્ભવાન્;	
પ્રસીદ યત્કૃત્યવિધૌ, કિઙ્કર્તવ્યજડે મયિ.	૮

ચતુર્દશ પ્રકાશઃ

મનોવચઃકાયચેષ્ટાઃ; કષ્ટાઃ સંહત્ય સર્વથા;	
શ્લથત્વેનૈવ ભવતા, મનઃ શલ્યં વિયોજિતમ્.	૧
સંયતાનિ ન ચાક્ષાણિ, નૈવોચ્છૃણ્ણલિતાનિ ચ;	
ઈતિ સમ્યકપ્રતિપદા, ત્વચેન્દ્રિયજયઃ કૃતઃ.	૨
યોગસ્યાષ્ટાઙ્ગતા નૂનં, પ્રપચ્ચઃ કથમન્યથા?;	
આબાલ ભાવતોઽપ્યેષ, તવ સાત્મ્યમુપેયિવાન્.	૩
વિષયેષુ વિરાગસ્તે ચિરં સહચરેષ્વપિ;	
યોગે સાત્મ્યમદૃષ્ટેઽપિ, સ્વામિન્નિદમલૌકિકમ્.	૪
તથા પરે ન રજ્યન્ત, ઉપકારપરે પરે;	
યથાઽપકારિણિ ભવા-નહો? સર્વમલૌકિકમ્.	૫
હિંસકા અપ્યુપકૃતા, આશ્રિતા અપ્યુપેક્ષિતાઃ;	
ઈદં ચિત્રં ચરિત્રં તે, કેવા પર્યુનુયુજ્જતામ્?.	૬
તથા સમાધૌ પરમે, ત્વયાત્મા વિન્નિવેશિતઃ;	
સુખી દુઃખ્યસ્મિ નાસ્મીતિ, યથા ન પ્રતિપન્નવાન્.	૭
ધ્યાતા ધ્યેયં તથા ધ્યાનં, ત્રયમેકાત્મતાં ગતમ્;	
ઈતિ તે યોગમાહાત્મ્યં, કથં શ્રદ્ધીયતાં પરૈઃ?.	૮

પંચદશ પ્રકાશઃ

જગજ્જૈત્રા ગુણાસ્ત્રાત-રન્યે તાવત્તવાસતામ્;	
ઉદાત્તશાન્તયા જિગ્યે, મુદ્રયૈવ જગત્ત્રયી.	૧
મેરુસ્તૃણીકૃતો મોહાત્પયોધિર્ગોષ્પદીકૃતઃ;	
ગરિષ્ઠેભ્યો ગરિષ્ઠો યૈ; પાખ્મત્મિસ્ત્વમપોહિતઃ.	૨
ચ્યુતશ્રિચન્તામણિઃ પાણોસ્તેષાં લબ્ધા સુધા મુધા;	
યૈસ્ત્વચ્છાસનસર્વસ્વ મજ્ઞાનૈર્નાત્મસાત્કૃતમ્.	૩
યસ્ત્વચ્ચપિ દઘૌ દૃષ્ટિ મુલ્મુકાકારધારિણીમ્;	
તમાશુશુક્ષણિઃ સાક્ષાદાલધ્યાલમિદં હિ વા.	૪
ત્વચ્છાસનસ્ય સામ્યં યે, મન્યન્તે શાસનાન્તરૈઃ;	
વિષેણ તુલ્યં પીયૂષં તેષાં હન્ત! હતાત્મનામ્.	૫
અનેઽમૂકા ભૂયાસુસ્તે, યેષાં ત્વચિ મત્સરઃ;	
શુભોદર્કાય વૈકલ્યમપિ પાપેષુ કર્મસુ.	૬
તેભ્યો નમોઽજ્જલિરયં, તેષાં તાન્સમુપાસ્મહે;	
ત્વદ્દાસનામૃતરસૈર્યૈરાત્માઽસિચ્ચતાન્વહમ્.	૭

ભુવે તસ્યૈ નમો યસ્યાં, તવ પાદનખાંશવઃ;
ચિરં ચૂડામણીયન્તે બ્રૂમહે કિમતઃ પરમ્? ૮
જન્મવાનસ્મિ ધન્યોઽસ્મિ, કૃતકૃત્યોઽસ્મિ, યન્મુહુઃ;
જાતોઽસ્મિ ત્વદ્ગુણાગ્રામરામણીયકલમ્પટઃ. ૯

ષોડશ પ્રકાશઃ

ત્વન્મતામૃતપાનોત્યા, ઇતઃ શમરસોર્મયઃ!
પરાણયન્તિ માં નાથ!, પરમાનન્દસમ્પદમ્. ૧
ઇતશ્ચાનાદિસંસ્કાર મૂર્ચ્છિતો મૂર્ચ્છયત્યલમ્;
રાગોરગવિષાવેગો, હતાશઃ કરવાણિ કિમ્? ૨
રાગાહિગરલાદ્રાતો, ડકાર્ષ યત્કર્મ વૈશસમ્;
તદ્વક્તુમપ્યશક્તોઽસ્મિ, ધિગ્મે પ્રચ્છન્નપ્રાપતામ્. ૩
ક્ષણં સક્તઃ ક્ષણં મુક્તઃ, ક્ષણં ક્રુદ્ધઃ ક્ષણં ક્ષમીઃ
મોહાદૌઃ ક્રીડયૈવાહં, કારિતઃ કપિયાપલમ્. ૪
પ્રાપ્યાપિ તવ સમ્બોધિં, મનોવાક્કાયકર્મજૈઃ,
દુશ્ચેષ્ટિતૈર્મયા નાથ! શિરસિ જ્વાલિતોઽનલઃ.
ત્વય્યપિ ત્રાતરિ ત્રાત યન્મોહાદિમલિમ્બુચૈઃ;
રત્નત્રયં મે હિયતે હતાશો હા! હતોઽસ્મિ તત્. ૬
બ્રાન્તસ્તીર્થાનિ દૃષ્ટસ્ત્વં, મયૈકસ્તેષુ તારકઃ;
તત્તવાહુઘ્રૌ વિલગ્નો ઽસ્મિ, નાથ! તારય તારય.
ભવત્પ્રસાદેનૈવાહ-મિયતીં પ્રાપિતો ભુવમ્;
ઔદાસીન્યેન નેદાનીં, તવ યુક્તમુપેક્ષિતુમ્. ૮
જ્ઞાતા તાત! ત્વમેવૈકસ્વત્તો નાન્યઃ કૃપાપરઃ;
નાન્યો મત્તઃકૃપા પાત્ર-મેધિ યત્કૃત્યકર્મઠઃ. ૯

સપ્તદશ પ્રકાશઃ

સ્વકૃતં દુષ્કૃતં ગર્હનૂ, સુકૃતં ચાનુમોદયનૂ;
નાથ! ત્વચ્ચરણૌ યામિ, શરણં શરણોજ્જિતઃ. ૧
મનોવાક્કાયજે પાપે, કૃતાનુમતિકારિતૈઃ,
મિથ્યા મે દુષ્કૃતં ભૂયાદપુનઃ ક્રિયાન્વિતમ્. ૨
યત્કૃતં સુકૃતં કિંચિદ્રત્નત્રિતયગોચરમ્;
તત્સર્વમનુમન્યેહં, માર્ગમાત્રાનુસાર્યપિ. ૩
સર્વેષામર્હદાદીનાં, યો યોહર્હત્વાદિકો ગુણઃ;
અનુમોદયામિ તં તં, સર્વે તેષાં મહાત્મનામ્. ૪
ત્વાં ત્વત્ફલભૂતાન્ સિદ્ધાંસ્ત્વચ્છાસનરતાન્મુનીન્,
ત્વચ્છાસનં ચ શરણં, પ્રતિપન્નોઽસ્મિ ભાવતઃ. ૫
ક્ષમયામિ સર્વાન્સત્વાન્સર્વે, ક્ષામ્યન્તુ તે મયિ;
મૈત્ર્યસ્તુ તેષુ સર્વેષુ, ત્વદેકશરણસ્ય મે.
એકોહં નાસ્તિ મે કશ્ચિન્ન ચાહમપિ કસ્યચિત્,
ત્વદહૃદ્ગ્રિશરણસ્થસ્ય, મમ દૈન્યં ન કિચ્ચન. ૭
યાવન્નાખ્નોમિ પદવીં, પરાં ત્વદનુભાવજામ્;
તાવન્મયિ શરણ્યત્વં, મા મુચ્ય શરણં શ્રિતે. ૮

અષ્ટાદશ પ્રકાશઃ

ન પરં નામ મૃદ્ધેવ, કઠોરમપિ કિચ્ચન;
વિશેષજ્ઞાય વિજ્ઞાપ્યં, સ્વામિને સ્વાન્તશુદ્ધયે. ૧

न पक्षिपशुसिंहादि वाहनासी नविग्रहः;	
न नेत्रगात्रवक्त्रादि विकारविकृताकृतिः.	२
न शूलयापयकादि शस्त्राङ्ककरपल्लवः;	
नाङ्गनाकमनीयाङ्ग परिष्वङ्गपरायणः.	३
न गर्हणीययरित प्रकम्पितमहाजनः;	
न प्रकोपप्रसादादि विडम्बितनरामरः.	४
न जगज्जननस्थेम, विनाशविहिताहरः;	
न लास्यहास्यगीतादि विप्लवोपप्लुतस्थितिः.	५
तदेवं सर्वदेवेभ्यस्सर्वथा त्वं विलक्षणाः;	
देवत्वेन प्रतिष्ठाप्यः, कथं नाम परीक्षकैः?.	६
अनुश्रोतः सरत्पर्णा तृणकाष्ठादि युक्तिमत्;	
प्रतिश्रोतः श्रयद्वस्तु, कया युक्त्या प्रतीयताम्?.	७
अथवाडलं मन्दबुद्धि-परीक्षकपरीक्षणैः;	
ममापि कृतमेतेन, वैयात्येन जगत्प्रभो!.	८
यदेव सर्वसंसारि-जन्तुरुपविलक्षणम्;	
परीक्षन्तां कृतधियस्तदेव तव लक्षणम्.	९
कोधलोभभयाकान्तं, जगदस्माद्विलक्षणः;	
न गोयरो मृदुधियां, वीतराग! कथञ्चन.	१०

अकोनविंशतितम प्रकाशः

तव येतसि वर्तेडडमिति वार्तापि दुर्लभा;	
मश्चित्ते वर्तसे येत्व-मलमन्येन केनयित्.	१
निगृह्य कोपतः कांश्चित्, कांश्चित्तुष्ट्याडनुगृह्य य;	
प्रतार्यन्ते मृदुधियः, प्रलम्बनपरै परैः.	२
अप्रसन्नात्कथं प्राप्यं, इलमेतदसङ्गतम्?;	
यिन्तामण्णादयः किं न, इलन्त्यपि वियेतनाः?.	३
वीतराग! सपर्यातस्तवाज्ञापालनं परम्;	
आज्ञाडडराद्धा विराद्धा य, शिवाय य भवाय य.	४
आकालभियमाज्ञा ते, डेयोपादेयगोयरा;	
आश्रवः सर्वथा डेय, उपादेयश्च संवरः.	५
आश्रवो भवडेतुः स्यात्संवरो मोक्षकारणम्;	
छतीयमार्हतीमुष्टि-रन्यदस्याः प्रपञ्चनम्.	६
छत्याज्ञाराधनपरा, अनन्ताः परिनिर्वृताः;	
निर्वान्ति यान्ये क्वचन, निर्वास्यन्ति तथाडपरे.	७
डित्वा प्रसादनादैन्य-मेक्यैव त्वदाज्ञया;	
सर्वथैव विमुच्यन्ते, जन्मिनः कर्मपञ्जरात्.	८

विंशतितम प्रकाशः

पादपीठलुठन्मूर्ध्नि, मयि पादरजस्तव;	
यिरं निवसतां पुण्यपरमाणुकणोपमम्.	१
मद्दशौ त्वन्मुष्णसक्ते, डर्षभाष्यजलोर्मिभिः;	
अप्रेक्ष्यप्रेक्षणोद्भूतं, क्षणात्क्षालयतां मलम्.	२
त्वत्पुरो लुठनैर्भूयान्मद्भालस्य तपस्विनः;	
कृतासेव्यप्रणामस्य, प्रायश्चित्तं किष्णवलिः.	३
मम त्वददर्शनोद्भूताश्चिरं रोमाञ्चकण्टकाः,	

नुदन्तां थिरकालोत्था-मसदृशनवासनाम्.	४
त्वद्वक्त्रकान्तिज्योत्स्नासु, निपीतासु सुधास्विव;	
मदीयैर्लोयनाम्भोजैः, प्राप्यतां निर्निमेषता.	५
त्वदास्यलासिनी नेत्रे, त्वदुपास्तिकरौ करौ;	
त्वद्गुणश्रोतृणी श्रोत्रे, त्वयास्तां सर्वदा मम.	७
कुण्ठापि यद्वि सोत्कण्ठा, त्वद्गुणग्रहणं प्रति;	
ममैषा त्मारती तर्हि, स्वस्त्येतस्यै किमन्यया?.	७
तव प्रेथोऽस्मि दासोऽस्मि, सेवकोऽस्म्यस्मि किङ्करः;	
ओमिति प्रतिपद्यस्व, नाथ! नातः परं ब्रुवे.	८
श्री हेमचन्द्रप्रभवा-द्वीतरागस्तवादितः;	
कुमारपालत्भूपालः प्राप्नोतु इलभीप्सितम्.	९

jainuniversity.org

सर्व ज्ञानाय भवतु